

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

JUDICIAL STRENGTHENING PROJECT

elsa

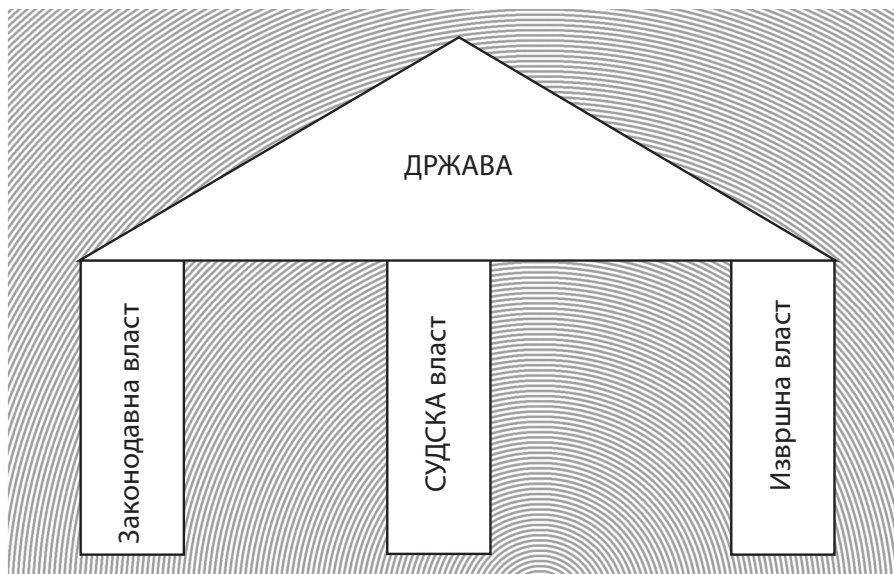
The European Law Students' Association
REPUBLIC OF MACEDONIA

ОРГАНИЗАЦИЈА НА СУДСКИОТ СИСТЕМ ВО РМ

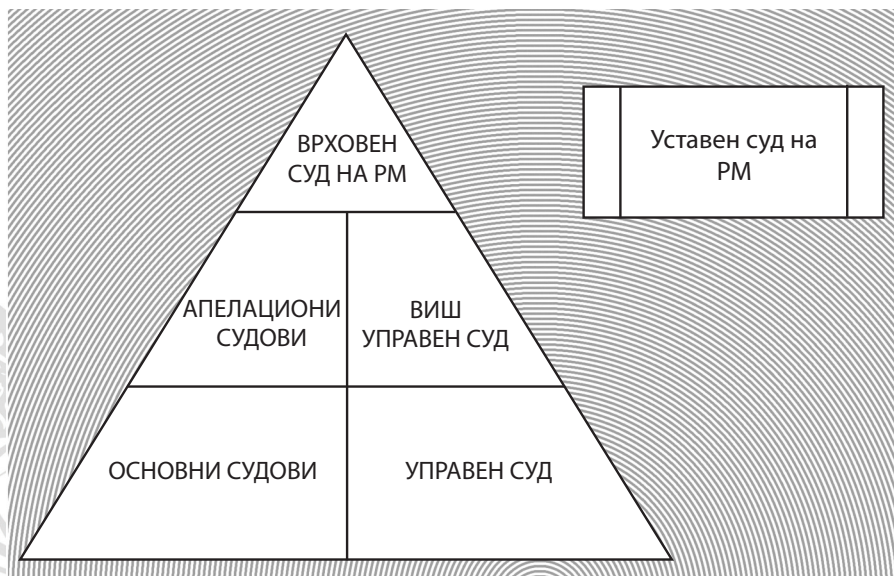

- **Врз кој принцип почива организацијата на власта во Република Македонија?**

Согласно Уставот на Република Македонија принципот на поделба на власта е една од темелните вредности на нашиот правен поредок. Суштината на овој принцип, воведен во 1991 година, е тоа што власта е поделена на законодавна, извршна и судска. Законодавната власт ја врши Собранието на Република Македонија, носители на извршната власт се Претседателот на Република Македонија и Владата на Република Македонија, додека судската власт ја вршат судовите во Република Македонија. Суштината на ова начело се состои во тоа што тие мораат да бидат комплетно одвоени и независни во работата еден од друг. Сепак, постојат одредени механизми за контрола и надзор, доколку некоја од трите власти ја врши својата функција противзаконито.

● **Како е организиран судскиот систем кај нас?**

Во нашата држава, СЕКОЈ граѓанин може да го оствари своето право преку поведување на постапка пред некој од 27те **основни судови**. Понатаму, надлежни да одлучуваат по жалбите на одлуките на основните судови се 4те **апелациони судови** – во Скопје, Битола, Штип и Гостивар. Третиот степен на заштита на правата на граѓаните се остварува пред **Врховниот суд на Република Македонија**.

Управниот суд и Вишиот управен суд се новоформирани судови чија надлежност е да ги заштитуваат правата на граѓаните повредени од државните органи.

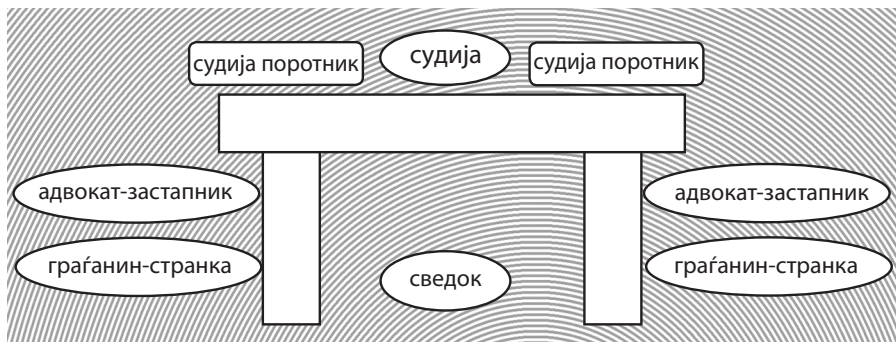
Уставниот суд како самостојна и независна институција од судскиот систем, контролира дали донесените закони и други акти се во согласност со Уставот, и ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, политичко здружување и дејствување и забраната на дискриминација по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

За заштита на правата на граѓаните, постојат следните видови на постапки пред судовите во Република Македонија – **кривична, граѓанска и постапка по управен спор**. Граѓанската судска постапка се состои од парнична и вонпарнична постапка. Извршувањето на извршните судски одлуки со Законот за извршување од 2005 година е пренесено од судовите на извршителите, како лица кои вршат јавни овластувања утврдени со закон.

Правата кои потекнуваат од личните, семејните, имотните, работните, трговските и други граѓанско-правни односи се заштитуваат во **граѓанската парнична постапка**.

Парничната постапка се поведува со **тужба** до надлежниот основен суд. Тужба ќе поднесе оној кој смета дека некое негово право е повредено - *тужител*. Парничната постапка се поведува против лицето за кое се тврди дека ја извршило повредата - *тужен*. Товарот на докажување секогаш паѓа на тужителот. Судот е надлежен да го реши спорот со донесување на одлука во вид на **пресуда** или **решение**, со што се завршува првостепената постапка.

Доколку некоја од страните не е задоволна од донесената одлука на судот, може да поднесе **жалба** до надлежниот апелационен суд во определен рок. Тој повторно ќе го разгледа предметот и ќе одлучи – или ќе ја потврди првостепената одлука, или предметот ќе го врати на повторно одлучување, или самиот ќе одлучи.

Против одлуката на апелациониот суд, незадоволната страна под услови точно определени со закон, има право да поднесе **ревизија** до Врховниот суд на Република Македонија, кој е единствен надлежен суд за одлучување во третостепена постапка во Република Македонија. Одлуката која ќе ја донесе Врховниот суд на РМ е конечна.

Поединци кои сметаат дека од страна на државата им се повредени некои човекови права загарантирани со Европската конвенција за човекови права и Протоколите, може да побараат заштита со поднесување на апликација до Европскиот суд за човекови права (Суд). Оваа апликација е допуштена само ако се исцрпени сите правни средства достапни во домашниот правен систем, и доколку апликацијата Судот ја добие во рок од 6 месеци од донесувањето на конечната одлука.

САКАМ ДА ЗНАМ!

1. Граѓанската постапка е јавна. Тоа значи дека на неа можат да присуствуваат сите заинтересирани лица и нивниот број не е ограничен. Дали постојат случаи кога не е дозволено присуство на јавноста?

- Постојат одредени спорови за кои јавноста е секогаш исклучена со закон. Такви се брачните спорови и споровите за утврдување на татковство и мајчинство, со цел да се заштитат личните интереси на странките. Судот може со одлука да ја исклучи јавноста во поединечни случаи доколку тоа е потребно за чување на некоја службена тајна или ако смета дека со присуството на јавноста би се загрозил јавниот ред и морал.

2. Дали малолетниците може да бараат заштита пред судот?

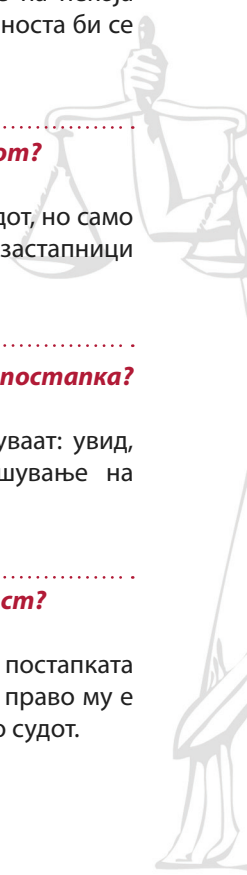
- Малолетниците може да ги штитат своите права пред судот, но само посредно, преку нивните законски застапници. Законски застапници на малолетниците се нивните родители.

3. Кои доказни средства може да се користат во граѓанската постапка?

- Како доказни средства во граѓанската постапка се јавуваат: увид, исправи, сослушување сведоци и вештаци и сослушување на странки.

4. Дали судот може да поведе постапка по службена должност?

- Во граѓанската постапка судот нема таква надлежност, постапката ја поведува исклучиво тужителот (ако смета дека некое право му е прекршено или ограничено) со поднесување на тужба до судот.

5. Дали судиите уживаат имунитет во вршењето на судската функција?

- Судиите уживаат имунитет само во рамките на искажано мислење или одлучување при донесување на судските одлуки. Тие не можат да бидат повикани на одговорност за одлуката што ќе ја донесат. Доколку судија изврши кривично дело, ќе одговара за истото како и секој граѓанин на РМ. Според Законот за судови, судија не може да биде притворен без одобрение на Судскиот совет на Република Македонија, освен ако е затечен во извршување на кривично дело за кое е предвидена казна затвор од најмалку 5 години.

6. Кој ги избира и разрешува судиите?

- Судиите ги избира и разрешува Судскиот совет на РМ, како самостоен и независен орган на судството, кој ја обезбедува и гарантира самостојноста и независноста на судската власт.

Публикувањето на оваа брошура е резултат на соработката меѓу Проектот на USAID за јакнење на судството и Европско здружение на студенти по право (ELSA)

Оваа брошура е издадена со помош на Агенцијата на САД за меѓународен развој (УСАИД). Ставовите искажани во брошурата не ги изразуваат ставовите на УСАИД или Владата на Соединетите Американски Држави